

Анотація

Кравчук В. П. Філософська площина осягнення правового простору. — Стаття.

У статті визначено філософські основи осягнення правового простору як фактора об'єктивізації домагань, вимог правової істоти, як фактора перетворення потенціалу і чистих ідеалів, діяльнісної здатності і вольових проявів людини в правову реальність.

Ключові слова: правовий простір суб'єкта, правова істота, правове домагання, межі правового простору, суспільний правовий простір.

Аннотация

Кравчук В. П. Философская плоскость постижения правового пространства. — Статья.

В статье определены философские основы постижения правового пространства как фактора объективизации притязаний, требований правового существа как фактора преобразования потенциала и чистых идеалов, деятельной способности и волевых проявлений человека в правовую реальность.

Ключевые слова: правовое пространство субъекта, правовое существо, правовое притязание, пределы правового пространства, общественное правовое пространство.

Summary

Kravchuk V. N. Philosophical Comprehension of the Legal Space Plane. Article.

In this article the philosophical basis of comprehension of the legal space as a factor of objectification of claims, claims of legal substance, as a factor in conversion capacity and pure ideals of active power and manifestations of human volition in the legal reality are identified.

Keywords: legal space of the subject, legal substance, legal claim, the limits of legal space, public legal space.

УДК 340.12:396.2

Н. В. Аніщук

СТАНОВЛЕННЯ ПОНЯТІЙНОГО АПАРАТУ ГЕНДЕРНОГО ПРАВА У ВІТЧИЗНЯНІЙ ЮРИСПРУДЕНЦІЇ

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку правового життя України триває процес формування гендерного права — нової комплексної галузі права, що складається із правових норм, якими встановлюються засоби забезпечення рівності прав людини незалежно від статі, а також передбачаються межі допустимих відмінностей у правах залежно від статі. Оскільки гендерне право тільки перебуває на стадії формування, на сьогодні залишаються недослідженими ряд багатьох проблем теоретичного характеру, зокрема тих, що пов'язані із окресленням питання щодо становлення понятійного апарату гендерного права у вітчизняній юриспруденції. Дана обставина вимагає пошуку наукових шляхів щодо теоретичного обґрунтування поставленої проблеми.

Аналіз дослідження проблеми. На сьогодні українські правознавці не приділяють пріоритетної уваги висвітленню гендерної проблематики в цілому, зокрема, у тій частині, що стосується обраної теми, яка ще не стала об'єктом спеціальних досліджень в юриспруденції. Віддаючи належне науковим дослі-

дженням вітчизняних учених-гендеристів Н. Болотіної, О. Дашковської, Л. Кормич, К. Левченко, Н. Леонтьєвої, Т. Мельник, Н. Оніщенко, О. Рудневої та ін., слід зазначити, що поставлена проблема досі залишається малодослідженою в юридичній науці. Оскільки нинішній етап становлення гендерного права в Україні вимагає дедалі більш глибокого аналізу теоретичних і практичних аспектів гендерної проблематики, цей фактор обумовив вибір теми статті, яка в комплексному її вигляді раніше не вивчалась і не відстежувалась.

Мета статті полягає у висвітленні тих теоретичних проблем, що мають місце на сучасному етапі становлення гендерного права у контексті вивчення його понятійного апарату.

Виклад основного матеріалу. Останнім часом у світі відбувається процес освоєння гендера нового часу й відображення його в чинному законодавстві різних галузей права. Діє тенденція до зближення гендерних процесів в юридичному вираженні, а саме — формування гендерного компоненту в системі законодавства. Сьогодні світова юридична наука дедалі більше говорить про гендерне право [1, 43]. І перш ніж сформулювати його теоретичне визначення, необхідно виявити взаємодію гендера і права.

Гендер є комплексною категорією, яка проходить крізь усі зрізи юридичної матерії та суспільного життя [2, 9]. Гендерний вимір правової площини характеризується передусім рівністю жіночої та чоловічої соціальних статей. Встановлення такої рівності на практиці вимагає подолання патріархальних стереотипів, статевої ієрархічності соціальних зв'язків, в яких чоловіків заздалегідь сприймають як вищі за розумовими та фізичними здібностями істоти, їхня діяльність є найбільш значущою та пріоритетною порівняно з діяльністю жінок [3, 91].

Взаємодія гендера і права має взаємозумовлений характер, оскільки, з одного боку, правова система включає гендерні відмінності та наділяє жінок і чоловіків певним соціальним статусом, а з іншого — існуючі гендерні стереотипи й усталена система гендерних відносин впливають на формування і реалізацію окремих правових інститутів і норм [2, 9].

В юриспруденції гендерне питання розглядається у двох площинах: з одного боку, це формальне закріплення рівності чоловіків і жінок шляхом встановлення рівних прав та можливостей у правових нормах (є питанням законотворчої діяльності); з іншого боку, практичне існування рівних умов реалізації наданих законом можливостей, втілення правових принципів і норм у повсякденній діяльності. Останнє є питанням правореалізаційної та правозастосовчої діяльності, що пов'язане з функціонуванням судових органів, місцевих та загальнодержавних інститутів влади та органів місцевого самоврядування, а також усіх суб'єктів приватного права, включаючи кожного індивіда [2, 4].

Слід зазначити, що нині у вітчизняній юриспруденції вже склалися певні наукові погляди щодо теоретичного визначення самого поняття «гендерне право». Так, Н. Болотіна у своєму дослідженні «Гендерний розвиток і соціальне право України: концептуальні засади» акцентує увагу на тому, що «відтак слід визнати існування гендерного права як комплексної галузі права, котра

складається з правових норм, що встановлюють засоби забезпечення рівності прав людини незалежно від статі, а також передбачають межі допустимих відмінностей у правах залежно від статі. Таким чином, за змістом норми гендерного права мають два спрямування. З одного боку, вони передбачають систему гарантій для забезпечення рівності прав і свобод жінок і чоловіків, а з іншого — відмінності та їх межі у правах і гарантіях їх здійснення, які зумовлені належністю людей до різних статей. За сферою дії норми гендерного права знаходять своє місце у різних галузях права, які забезпечують здійснення політичних, громадянських, економічних, соціальних та культурних прав людини» [4, 153].

Т. Мельник у своїй праці «Міжнародний досвід гендерних перетворень» наводить теке визначення поняття гендерного права: «Гендерне право — це комплексний правовий інститут, який складається з правових норм, що встановлюють засоби забезпечення рівності прав людини незалежно від статі, а також передбачають межі допустимих відмінностей у правах залежно від статі» [1, 43].

Інше визначення гендерного права надається у словнику-довіднику «Гендерна політика в Україні: поняття, визначення, управлінські підходи», автором якого є І. Лазар. На її думку, «гендерне право — 1) система законодавчих актів і механізмів щодо реалізації рівних прав і однакових можливостей чоловіків і жінок у суспільстві»; 2) можливості діяти відповідно до гендерних принципів» [5, 18–19].

У зв'язку із цим вельми актуальним є висловлювання українських учених Н. Оніщенко, О. Матвієнко, М. Томашевської у науковій статті «Гендерно чутлива політика як спосіб подолання правового нігілізму» про те, що сьогодні в юридичній науці «важливо визначити концепцію розвитку вітчизняного гендерного права: з одного боку, як комплексного (міжгалузевого) інституту, а з іншого — як сукупності юридичних норм, інтегрованих у різні галузі права та сфери законодавства. Гендерна рівність є складовою загального принципу рівності, тобто належить до фундаментальних основ прав людини. Норми будь-якої галузі права повинні відповідати загальним принципам права, у тому числі й принципу гендерної рівності» [6, 20].

Отже, гендерне право слід розглядати у двох значеннях. По-перше, воно являє собою нову галузь права, що тільки починає формуватися у правових системах країн із паритетною демократією, що складається із правових норм, якими встановлюються засоби забезпечення рівності прав людини незалежно від статі, а також передбачаються межі допустимих відмінностей у правах залежно від статі. По-друге, гендерне право виступає як новий напрям в юриспруденції, набувши поширення в Північноамериканських, Скандинавських та деяких інших країнах Євросоюзу у другій половині ХХ — на початку ХХІ століть, і який перебуває на етапі зародження в пострадянських державах, зокрема в Україні.

За своїм призначенням гендерне право не забезпечує абсолютного «зрівняння» правового статусу чоловіка і жінки, оскільки об'єктивні потреби обумовлюють врахування особливих біологічних і психологічних характеристик чо-

ловіка та жінки. Гендерне право за допомогою спеціальних механізмів сприяє вирівнюванню можливостей для реалізації суб'єктивних прав.

Розвиток понятійного апарату гендерного права у XXI ст. відображає особливості сучасного етапу наукового прогресу юриспруденції. На порядок денний нині ставиться завдання дослідження маловідомих правових понять у сфері гендера, висвітлення ряду принципово нових аспектів. Оскільки до останнього десятиліття минулого століття українське суспільство уникало можливості використовувати гендерну термінологію в усіх сферах правового буття, сьогодні цілком доцільним є здійснення теоретико-концептуального аналізу понятійного апарату гендерного права.

На сьогодні у вітчизняній юриспруденції поки що остаточно не сформований понятійний апарат гендерного права. Зокрема, потребує формулювання на доктринальному рівні визначення таких понять, як інститути та норми гендерного права, принципи гендерного права, гендерні правопорушення, гендерний правопорядок тощо. Як справедливо підкреслюють доктор юридичних наук, професор, завідувач Центру правових досліджень гендерної політики Інституту держави і права В. М. Корецького Н. Оніщенко, наукові співробітники цього центру — доктор педагогічних наук О. Матвієнко та кандидат юридичних наук, М. Томашевська, «нині у вітчизняній правовій науці не розвинений такий напрям чи галузь дослідження як гендерне право, правове регулювання гендера тощо. Гендерні дослідження у правовій науці перебувають у зародковому стані, про що свідчить хоча б відсутність сформованого понятійного апарату у цій сфері [6, 20].

Незважаючи на слаборозвиненість гендерного права, між тим вже можна однозначно стверджувати, що на сучасному етапі розвитку юриспруденції триває процес формування понятійного апарату цієї галузі права. Якщо в 1993 р. в документах Віденської конференції з прав людини слово «гендер» ще не вживалося, то вже в 1995 р. на Пекінській всесвітній конференції зі становища жінок широко використовувались 17 термінів з визначеннями «гендерний»: гендерні аспекти, дослідження, відносини, проблематика та з'явилися такі поняття, як гендерний підхід, гендерні теорії, гендерна рівність, гендерна асиметрія, гендерна експертиза і навіть гендерна свідомість, гендерне виховання, гендерна освіта та ін. [7]. Зміна в термінології від статі до гендера була спрямована на виправлення приниженої ролі жінки у публічній та приватній сферах життя, політиці, сім'ї, суспільстві, що історично склалися протягом багатьох століть.

Специфіка дослідження гендерної термінології полягає у тому, в Україні, як і в країнах пострадянського простору, у політичній та правовій лексикон важко входить слово «гендер». Термінологія сьогодні є однією з проблем гармонізації національного права з міжнародним. Без визначення терміна, який відображає явище, неможливо концептуально узгодити національне законодавство з міжнародним. При цьому варто зауважити, що поступово в Україні поняття «гендер» набуває все більшого розголосу, поширення як у науковому вжитку, так і у політичному та правовому аналізі проблеми рівноправ'я статей.

Відтепер постало питання про урахування гендерного аспекту у правотворчій діяльності. Адже юридичною наукою ще не вироблено правового поняття гендера, не сконструйовано методики, за якою має бути здійснено аналіз чинного законодавства і зроблено пропозиції щодо його вдосконалення. Проте цього має бути досягнуто, оскільки взаємозв'язок між юридичним правом і суспільними відносинами подвійний: з одного боку, відносини впливають на формування юридичних норм, з іншого — має місце й зворотний вплив, коли необхідні правила поведінки встановлюються у правових нормах, а будучи закріпленими у нормативно-правових актах різного рівня, вони скеровують розвиток певних суспільних відносин у бажаному напрямі і формують суспільну правосвідомість [4, 151–152].

На сьогодні понятійний апарат вітчизняного гендерного права включає до себе різні терміни, серед яких варто сконцентрувати увагу на тих ключових поняттях, роз'яснення яких надається у Законі України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок та чоловіків» від 8 вересня 2005 р. Відповідно до ст. 1 розділу I вищезгаданого Закону надається визначення таких гендерних термінів:

рівні права жінок і чоловіків — відсутність обмежень чи привілеїв за ознакою статі;

рівні можливості жінок і чоловіків — рівні умови для реалізації рівних прав жінок і чоловіків;

дискримінація за ознакою статі — дії чи бездіяльність, що виражають будь-яке розрізнення, виняток або привілеї за ознакою статі, якщо вони спрямовані на обмеження або унеможливають визнання, користування чи здійснення на рівних підставах прав і свобод людини для жінок і чоловіків;

позитивні дії — спеціальні тимчасові заходи, спрямовані на усунення дисбалансу між можливостями жінок і чоловіків реалізовувати рівні права, надані їм Конституцією і законами України;

сексуальні домагання — дії сексуального характеру, виражені словесно (погрози, залякування, непристойні зауваження) або фізично (доторкання, поплескування), що принижують чи ображають осіб, які перебувають у відносинах трудового, службового, матеріального чи іншого підпорядкування;

гендерна рівність — рівний правовий статус жінок і чоловіків та рівні можливості для його реалізації, що дозволяє особам обох статей брати рівну участь у всіх сферах життєдіяльності суспільства;

гендерно-правова експертиза — аналіз чинного законодавства, проектів нормативно-правових актів, результатом якого є надання висновку щодо їх відповідності принципу забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків [8].

Поряд з цим вищезгаданий Закон оперує такими поняттями, як «паритетне становище жінок і чоловіків», «гендерна політика», «гендерна культура», «гендерна асиметрія», «гендерний дисбаланс» та ін. Щоправда, недолік цього правового документа полягає у тому, що у ньому лише використовуються ці поняття у контексті самого Закону. Саме ж роз'яснення їх змісту не надано у ст. 1

«Визначення термінів» Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок та чоловіків» від 8 вересня 2005 р. Як уявляється, недоліком вищезгаданого Закону є й те, що цей документ, хоча безпосередньо присвячений гендерній проблематиці, проте у ньому не розкривається зміст самого поняття «гендер». Між тим цей термін є ключовим, і його потрібно було б включити до гендерної термінології, яка наводиться у вищезгаданому Законі. Щоправда, у законопроекті «Про державне забезпечення рівних прав та можливостей чоловіків та жінок», зареєстрованому у Верховній Раді України 22 жовтня 1999 р., автором якого є народний депутат М.Ковалко, вносилися пропозиція включити термін *гендер (gender)*, визначивши його як соціальну особливість людини на відміну від біологічної статі (*sex*), соціально-рольовий статус, який визначає соціальні можливості людини — чоловіка і жінки в усіх сферах життєдіяльності [9]. Проте дана пропозиція було проігнорована українськими парламентаріями.

Слід зазначити, що у різноманітних вітчизняних законопроектах про гендерну рівність, які вносилися на розгляд до Верховної Ради України, поряд із вищезгаданими термінами було запропоновано більш широке коло ключових понять у сфері гендера. Наприклад, М. Ковалком у вищезгаданому законопроекті запропоновано включити такі терміни, а саме:

гендерна політика — утвердження партнерства статей у визначенні та втіленні політичних цілей і завдань та методів їх досягнення в діяльності політичних структур — держави, політичних партій, громадсько-політичних об'єднань;

гендерна демократія — система волевиявлення двох статей — жінок і чоловіків у громадянському суспільстві як рівних у правах і можливостях, що законодавчо закріплені й реально забезпечені в усвідомленні політико-правових принципів, діях, розбудові суспільних і державних структур з урахуванням гендерних інтересів та потреб;

гендерна культура — сукупність статево-рольових цінностей у суспільних сферах буття та відповідних до них потреб, інтересів і форм діяльності, зумовлених суспільним устроєм та пов'язаними з ним інституціями [9].

В цілому ж, аналізуючи сучасний стан розвитку гендерної термінології у праві України, слід зазначити, що на сьогодні вона перебуває лише у зароджуваному вигляді. Зокрема, Законом України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок та чоловіків» від 8 вересня 2005 р. розкривається зміст лише незначної кількості гендерної термінології. У той час понятійний апарат гендерного права у світовій юриспруденції є набагато більшим. В аргументування цього варто звернутися до зарубіжного досвіду тих країн з паритетною демократією, де гендерне право набуло більшого розвитку. Такий підхід має допомогти роз'яснити зміст тих гендерних понять, які, на жаль, не висвітлені у чинному законодавстві України, але активно застосовуються у вітчизняній юриспруденції.

І у першу чергу слід приділити увагу роз'ясненню поняття «гендер» у гендерному праві зарубіжних країн, зокрема, звернувшись до деяких його законів

про гендерну рівність. Так, одним із перших національно-правових документів, де надається теоретичне визначення цього поняття, став закон «Про рівність статей у Боснії і Герцеговині», ухвалений Парламентською асамблеєю Боснії і Герцеговини 21 червня 2002 р. Стаття 4 цього закону надає таке визначення гендера: соціально-сформовані ролі чоловіків та жінок у громадському та приватному житті, які значною мірою зумовлені їх біологічними відмінностями [10, 179].

На сьогодні у гендерному законодавстві країн із паритетною демократією використовуються різноманітні поняття. Зокрема, варто сконцентрувати увагу щодо роз'яснення таких термінів, а саме:

пряма гендерна дискримінація — будь-яка ситуація, за якої до особи ставляться або можуть поставитися менш прихильно та доброзичливо за однакових чи схожих обставинах порівняно з особою протилежної статі [11, 186];

непряма гендерна дискримінація — будь-яка ситуація, за якої особи однієї статі опиняються у гіршому становищі за однакових чи схожих обставинах порівняно з особами іншої статі, незважаючи на поверхово нейтральні положення, норми або ставлення, за винятком тих випадків, коли ці положення, норми або ставлення є відповідними, необхідними та об'єктивно виправданими фактами, які не мають відношення до статі [11, 187];

гендерні відносини — характер поведінки і ставлення між особами різної статі в процесі спілкування або при здійсненні різних видів спільної діяльності [12, 194];

гендерне насильство — будь-яка дія, що призводить до фізичного, розумового, сексуального та матеріального ушкодження чи страждання, а також погроза вчинення таких дій, що заважають користуватися правами та свободами, які ґрунтуються на гендерній рівності, в громадському та приватному житті, включаючи перевезення людей з метою примусової праці, будь-які обмеження або свавільне позбавлення волі осіб, які зазнали таких дій [10, 179];

гендерна статистика — статистика, що відображає відповідне становище осіб різної статі у всіх сферах соціально-політичного життя й висвітлює гендерні проблеми та відносини у суспільстві [12, 194].

Висновки. Сьогодні в усіх країнах із паритетною демократією триває процес формування та розвитку гендерного права, розроблення нового гендерного законодавства, що сприяє реалізації прав жінок в ім'я підтримання балансу між двома половинами суспільства — чоловічою та жіночою. Це обумовлено важливою роллю гендерного права, яке воно відіграє у забезпеченні рівноправ'я статей. Безперечно, наявність гендерного права є спонукальним мотивом для удосконалення гендерного законодавства та правозастосовчої діяльності і, що можливо, найважливіше — для підготовки фахівців, що спеціалізуються в цій галузі.

Нинішній етап розвитку вітчизняної юриспруденції висуває нове завдання — формування на доктринальному рівні гендерної термінології з метою удосконалення понятійного апарату гендерного права та подальшого її використання у гендерній правотворчості (законотворчості). Адже, незважаючи на певний

прогрес, який простежується на світовому рівні щодо гендерної проблематики, все ж таки слід наголосити на тому, що на сьогодні у праві України остаточно не сформований понятійний апарат із гендерної проблематики. Саме відсутність усталеної системи юридичних термінів утруднює впровадження гендерних підходів у законодавство, що, у свою чергу, гальмує процес розвитку гендерного права в Україні.

Література

1. Мельник Т. М. Міжнародний досвід гендерних перетворень / Т. М. Мельник. — К.: Логос, 2004. — 320 с.
2. Оніщенко Н. Правове регулювання гендерних процесів в Україні: стан та перспективи розвитку / Н. Оніщенко, М. Томашевська // Держава і право. Юрид. і політ. науки: зб. наук. пр. — К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2005. — Вип. 28. — С. 3–10.
3. Оніщенко Н. Гендерні правовідносини: поняття, сутність, природа та значення / Н. Оніщенко, О. Матвієнко // Держава і право. Юрид. і політ. науки: зб. наук. пр. — К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2006. — Вип. 33. — С. 90–96.
4. Вологіна Н. Гендерний розвиток і соціальне право України: концептуальні засади // Рівність жінок і чоловіків в Україні. Правові аспекти: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 20–21 листопад, 2000 р.) / Упр. гуманіт. розвитку Секретаріату Кабінету Міністрів України, проєкт ПРООН «Сирияшня гендерній рівності», Ініціативна гендерна група у Верховній Раді України, Всеукр. громад. орг. «Ліга жінок — виборців України «50/50». — К., 2001. — С. 151–162.
5. Лазар І. Г. Гендерна політика: поняття, визначення, управлінські підходи: словник-довідник / І. Г. Лазар. — К.: Ліга-Преса, 2005. — 142 с.
6. Оніщенко Н. Гендерно чутлива політика як спосіб подолання правового нігілізму / Н. Оніщенко, О. Матвієнко, М. Томашевська // Держава і право. Юрид. і політ. науки: зб. наук. пр. — К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2005. — Вип. 30. — С. 18–25.
7. Пекинская декларация и платформа действий, Четвертая всемирная конференция по положению женщин (Пекин: 4–15 сент. 1995 г.), U. N. Doc. A/Conf. 177/20 и A/Conf. 177/20/Add.1, 15 сент. 1995 г. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.un.org/russian/conferen/women/plat4i.htm>.
8. Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків: Закон України від 8 верес. 2005 р. // Відомості Верховної Ради України. — 2005. — № 52. — Ст. 561.
9. Законопроект «Про державне забезпечення рівних прав і можливостей чоловіків і жінок», поданий до Верховної Ради України в порядку законодавчої ініціативи народним депутатом України М. Ковалко, Сектор ресетрації законопроектів у Верховній Раді України № 4128 від 22.10.1999 р.
10. Про рівність статей: Закон Боснії і Герцеговини від 21 черв. 2002 р. // Міжнародний досвід гендерних перетворень / Т. М. Мельник. — К., 2004. — С. 178–186.
11. Про рівні можливості для жінок та чоловіків: Закон Словенії від 21 черв. 2002 р. // Міжнародний досвід гендерних перетворень / Т. М. Мельник. — К., 2004. — С. 186–193.
12. Про основи державних гарантій забезпечення гендерної рівності: Закон Киргизії від 31 січ. 2003 р. // Міжнародний досвід гендерних перетворень / Т. М. Мельник. — К., 2004. — С. 194–202.

Анотація

Аніщук Н. В. Становлення понятійного апарату гендерного права у вітчизняній юриспруденції. — Стаття.

Стаття присвячена дослідженню проблеми становлення понятійного апарату гендерного права у вітчизняній юридичній науці. Концентрується увага на розкритті основних понять у сфері гендера, що знайшли своє закріплення у гендерній юриспруденції. Підкреслюється, що на даному етапі розвитку гендерного права його понятійний апарат не знайшов належного закріплення в українській юридичній науці.

Ключові слова: гендерне право, понятійний апарат гендерного права, гендерна юриспруденція.

Аннотация

Анищук П. В. Становление понятийного аппарата гендерного права в отечественной юриспруденции. — Статья.

Статья посвящена исследованию проблемы становления понятийного аппарата гендерного права в отечественной юридической науке. Концентрируется внимание на раскрытии основных понятий в сфере гендера, которые нашли свое закрепление в гендерной юриспруденции. Подчеркивается, что на данном этапе развития гендерного права его понятийный аппарат не нашел должного закрепления в украинской юридической науке.

Ключевые слова: гендерное право, понятийный аппарат гендерного права, гендерная юриспруденция.

Summary

Anishchuk N. V. Formation of the Conceptual Apparatus of Gender Law in the Domestic Jurisprudence. — Article.

The article is devoted to the study of the conceptual apparatus of gender law in domestic jurisprudence. Focuses attention on the basic concepts originated partly in the field of gender, which has been translated into gender jurisprudence. It is emphasized that at this stage of development of gender law of its conceptual apparatus not adequately secure in the Ukrainian legal nauke.

Keywords: gender law, the conceptual apparatus of gender law, gender jurisprudence.

УДК 129:351.745.5

Н. П. Свиридюк

ЮРИДИЧНІ КОЛІЗІЇ ЯК ВЛАСТИВІСТЬ ЗАКОНОДАВСТВА ПЕРЕХІДНОГО ПЕРІОДУ

Наукова проблематика конфліктів у праві, як одна із розповсюджених на загально-теоретичному, галузевому рівнях, з необхідністю породила такий науковий напрям, який присвячується питанням всебічного осмислення юридичних колізій.

Актуальність обраної теми пояснюється факторами об'єктивного та суб'єктивного походження, зокрема, активізацією нормотворчої діяльності органів державної влади, місцевого самоврядування, низьким рівнем юридичної техніки нормотворення, незадовільним станом кодифікаційних робіт, процесами адаптації національного законодавства до права Європейського Союзу тощо.

Отже метою цієї статті є висвітлення ролі колізій як чинників конфліктних ситуацій у праві, для досягнення якої автором вирішуються такі завдання: охарактеризувати наукові авторські позиції щодо розуміння та визначення поняття колізії; розкрити сучасну типологію колізій; розмежувати властивості колізійних норм національного та міжнародного права; визначити співвідношення колізії та конкуренції норм.

Зазначимо, що в контексті предмета нашого дослідження під юридичною колізією слід розуміти розходження або суперечності між окремими нормативно-правовими актами, які регулюють одні й ті самі або суміжні суспільні відносини, а також суперечності, що виникають у процесі правозастосування і здій-